

достатньо високий рівень вікової повторюваності молочної продуктивності за перші три лактації. За надоем вона становить 30–35 %, за масовою часткою жиру в молоці – 10–30 % і за виходом молочного жиру – 35–38 %. Такий рівень вікової повторюваності дає підстави очікувати достатню ефективність масового добору первісток за власною продуктивністю.

Таким чином, проведене вивчення продуктивних якостей основних молочних порід та аналіз селекційно-генетичної ситуації в стадах АТЗТ «Екопрод А.Т.» засвідчує доцільність розробленої стратегії селекції (перехід до розведення голштинізованого внутріпорідного типу УЧМ, підвищення умовної кровності за голштинською породою до 75–84 % і переважно чистопорідне розведення УЧЕРМ та УЧРМ), достатні генетичні резерви і дає можливість розробляти обґрунтовані рекомендації і заходи щодо подальшої селекції у стадах.

УДК 636.2.033.082.2

А. Є. ПОЧУКАЛІН*

Інститут розведення і генетики тварин НААН України

СЕЛЕКЦІЙНИЙ ПРОЦЕС У М'ЯСНОМУ СКОТАРСТВІ

На всіх етапах створення заводських порід із високим генетичним потенціалом господарськи корисних ознак ведеться робота із закладки генеалогічних формувань (типів, ліній, родин), які в подальшому вдосконалюються, забезпечуючи прогрес не тільки порід, але і розвиток скотарства країни.

Вплив видатних тварин на сучасне уявлення ведення тваринництва досить великий, але не слід забувати про реалізацію їхніх задатків з індивідуальних в групові, що можливо за створення міцної бази, «фундаментом» якої є родини та лінії.

Дослідження проводили у племінному заводі «Зоря» Ковельського району Волинської області, який спеціалізується на веденні м'ясного скотарства з розведення волинської м'ясної породи. Було вивчено деякі аспекти селекційно-племінної роботи (розведення за лініями і родинами).

* Науковий керівник – доктор с.-г. наук, професор, академік НААН України М. В. Зубець.

Базовим господарством зі створення волинської м'ясної породи був колишній колгосп ім. Кірова (нині СТОВ «Зоря») Ковельського району Волинської області з незмінним директором В. Ю. Потапчиком. Саме тут розпочалось формування племінного ядра стада, а в подальшому і породи.

До складу господарства входять два населенні пункти: села Велицьк та Кухарі. Загальна земельна площа сільськогосподарських угідь на 1.01.2009 р. становить 3722 га, з яких рілля – 1810 і пасовища – 1355 га. За останні 5 років (2005–2009) значно підвищився показник наявності поголів'я. Якщо у 2005 р. було 2370 гол., то вже у 2009 р. – 2680 гол., тобто збільшення на 310 гол. Така позитивна тенденція спостерігається і в кількості корів +73 гол. (901 проти 974). Слід відзначити і вихід телят від 57 (2005) до 91 гол. (2009) на 100 корів. За останні 5 років реалізовано понад 349 гол. високоякісного молодняка.

Селекційно-племенну роботу господарство розпочало (перший етап створення стада і породи) із завезення помісей першого покоління, їхньої оцінки та відбору кращих тварин до селекційного ядра. В подальшому з 1974 по 1994 р. за допомогою цілеспрямованих планів відбору, добору, схем парування на препотентних плідників спочатку чистопородних: породи лімузин – на Дамаса 8720503 (жива маса у 5,3 років – 875 кг), Дрея 8715102 (5,4 р. – 925 кг), Денді 8717601, Задорного 1049 (4 р. – 805 кг), Казбека 1110/74 (4,9 р. – 950 кг), Клевера 1083/730 (3,2 р. – 800 кг), з використанням бугаїв ліній Булата 82 (у віці 4,7 р. живою масою 890 кг) породи герефорд, ліній Гібрида 83, Кактуса 09, Ерікміра Р-86 – абердин-ангуської породи, а потім і плідників новоствореної волинської м'ясної породи (родоначалників ліній, а також їхніх продовжувачів – бугаїв Малого 1850 (Б–12–444–1106–7,4–58–101), Кустіка 5784-1 (Б–468–1090–6,8–56–102), Цигана 893 (Б–7–450–1084–6,7–58–100)), отримали помісних тварин з генотипом (3/8ЛЗ/16АЗ/16Г1/4ЧР) бажаного типу, які розводили «в собі». На даному етапі чистопородному розведенню з використанням заводських ліній і родин приділяли найбільшої уваги. Нашадки успадковували особливості, властиві породі. В господарстві проводили цілеспрямоване закріплення цінних племінних бугаїв, що дало змогу зменшити мінливість та посилити однотипність за будовою тіла та екстер'єром.

Основним селекційним прийомом у господарстві є племінна робота з лініями. Маточне поголів'я представлене лініями: Буйного 3042 – 125 корів (15,1 %), Цебрика 3888 – 179 корів (21,6), Мудрого 3426 –

165 корів (19,9), Ямба 3066 – 202 коровами (24,3), Сонного – Кактуса – 88 коровами (10,6) та Красавчика 3004 – 71 гол. (8,5 %) від наявного маточного поголів'я. Цікавим є той факт, що всі шість родоначалників існуючих ліній було відібрано в даному господарстві, де проведено їхню оцінку за власною продуктивністю та за якістю потомків.

Робота з лініями тісно пов'язана з родинами. Саме родини формують вертикаль стада, закріплюють характерні особливості плідників ліній та консолідує цінні якості в породі. Відбір та подальший розвиток корів – родоначалниць на перших етапах і подальше гілкування маточного потомства у майбутньому проводили на всіх етапах створення та удосконалення стада. На початку створення було сформовано дво- і трипородні родини: Амеби А 1122, Акули 0315, Астри 100, Волшебниці 8218, Вишні 1781 та ін., які нараховують близько 20 жіночих потомків у кожній. Вищевказані родини відіграли величезну роль в отриманні при поєднанні з різними лініями «модельних» тварин волинської породи як жіночої, так і чоловічої статі, які передавали цінні селекційні ознаки своїм наступним поколінням.

Наразі проводиться племінна робота із заводськими родинами Вісли 1016 (жива маса у 5 р. становить 572 кг), Корони 2382 (6 р. – 550 кг), Смородини 613 (6 р. – 585 кг) лінії Цебрика 3888, Арфи 599 (5 р. – 555 кг), Розетки 1313 (12 р. – 579 кг) лінії Сонного-Кактуса 9828-3307, Гарної 536 (7 р. – 601 кг), 421 лінії Ямба 3066, Акули 102 (14 р. – 562 кг), Галки 1537 (5 р. – 580 кг) лінії Красавчика 3004, Веселки 444 (6 р. – 585 кг), Десни 870 (7 р. – 576 кг) лінії Мудрого 3426 та родини Галки 421 (5,8 р. – 564 кг), Бистрої 1124 (5,2 р. – 578 кг) лінії Буйного 3042. Усі вищевказані родини мають більше двох поколінь з маточним поголів'ям більше 7 жіночих нащадків (у тому числі мінімальне значення яких становить 2 дочки та 4 онучки). Показники господарськи корисних ознак кращих родин (у середньому): жива маса у віці 18 міс. коливається в межах 390 (родина Акули 102) та 415 кг (родина Корони 2382), з середньодобовими приростами у статеві-віковий період від народження до 18 міс. відповідно становить 596,13 г у родині Булатої 943 та 680,55 г у родині Какзи 433. Молочність корів (жива маса телят у віці 210 днів) становить вище 200 кг (lim = 200,38) (родина Галки 1537) – 216,38 (родина Верби 1536).

Конкурентоспроможність волинської м'ясної породи вимагає на кожному етапі роботи нових методів удосконалення, нових селекційних розробок для високого генетичного потенціалу та його реалі-

зації у різних кліматичних умовах України. З цією метою в господарстві створено групу племінних тварин нового генотипу з прилиттям крові порід абердин-ангус та лімузин (ковельський тип волинської м'ясної породи). Тварини мають чорну масть і характеризуються підвищеною живою масою – повновікові корови понад 580 кг, молочністю 210 кг.

У племінному заводі «Зоря», що займається розведенням волинської м'ясної породи, створено міцну селекційно-племінну базу, що ґрунтується на основі заводських ліній та родин, завдяки яким отримують видатних тварин із високим генетичним потенціалом і які широко використовують не тільки в стаді, а й у всій породі.

УДК 636.271.082 (490.25)

П. Н. ПРОХОРЕНКО

Государственное научное учреждение

*Всероссийский научно-исследовательский институт генетики
и разведения сельскохозяйственных животных, Россия*

МЕТОДЫ СОЗДАНИЯ ВЫСОКОПРОДУКТИВНОГО ЛЕНИНГРАДСКОГО ТИПА ЧЕРНО-ПЕСТРОГО СКОТА

На основе использования лучшего отечественного и мирового генофонда (голштинской породы) создан и внедрен в производство новый высокопродуктивный, конкурентоспособный тип черно-пестрого скота, не уступающий европейским аналогам, с генетическим потенциалом более 10 000 кг молока за лактацию.

Новый высокопродуктивный тип включен в государственный реестр селекционных достижений, допущенных к использованию в феврале 2003 г. (патент № 1956). Патентообладателями являются ГНУ ВНИИ генетики и разведения сельскохозяйственных животных, ОАО «Невское» по племенной работе, оригинаторы: племзаводы «Гражданский», «Рабитицы», «Ленинский путь».

Основными методами выведения нового типа черно-пестрого скота были следующие:

✓ метод повышения генетического потенциала за счет поглонительного скрещивания черно-пестрых коров с голштинами при интенсификации отбора четырёх основных категорий племенных